

TANTS. Meie rahvusballeri repertuaari kuuluvate ballettide «Luikede järv» ja «Kratt» lavastuses on tänava esile tõusnud mitu uut esilolisti.

Tantsuliste muinasjuttude aegumatu võlu

INTERVJU
HEILI EINASTO
tantsukriitik

«Luikede järv»

Pjotr Tšaikovski ballett
Koreograafia Marius Petipa ja Lev Ivanov Toomas Eduri redaktsioonis
Dirigent Risto Joost
Peaosades Ami Morita, Anna Roberta, Kätlin Oja, Cristiano Principato ja William Newton

«Kratt»

Eduard Tubina ballett
Koreograaf-lavastaja Marina Kesler
Dirigent Lauri Sirp
Peaosades William Newton ja Jevgeni Grib

Muinasjutud ja legendid, olgu sõnalises, muusikalisel või tantsulises vormis, on osa inimkonna aegumatust pärandist. Iga jutustaja värskendab tuntud lugusid oma aktsentidega. Balleti- ja ooperiteatris tulevad uued tähendused erinevate esituste ja osatäitjatega: olukorrad ja süžee on tuttavad, saab tähelepanu pöörata karakterite olemusele ja nende tunnete paletile. Lisaks on võimalik samu helipilte või liikumismaastikke kogeda erinevalt artikuleerituna, nautida erinevate hääle ja kehalikumise ilu. Tänavune kevad andis selleks koroonapiirangutest hoolimata mitu võimalust.

Klassikalisi ballette on sageli nähtud üksnes «patškaballetina» ehk pelgalt (nais)tantsu kaunist demonstreerivate teostena, milles lavastuskontseptsioonil kohta ei ole. See annab tantsijatele vabad käed oma rolli kujundamisel ning välise vormi soovitud sisuga täitmisel. Nii näiteks on juhtunud «Luikede järvega», kus meil on väga erineva iseloomuga Luiged Ketlin Oja (esietendus 2018. aasta märtsis), Anna Roberta (esietendus 2020. aasta veebruaris) ja Ami Morita, tänavu ei olnud neil mitte üksnes uued partnerid, vaid rahvusballeris on ka kaks uut ja väga erinevat prints: William Newton ja Cristiano Principato. Järgnevalt püüan nähtut sõnadesse vormida.

Kristalselt puhas vorm

Neile, kellele meeldib imetleda välise vormi puhast ilu, on kindel valik vaadata «Luikede järve» Ami Morita Luigega. Tema Odette'i puhul võib nautida klassikalise joone selgust, sirutuste väljapeetust, painutuste graatsiat, käteplastika voogavust; tema Ottilie vaimustab kolmekordsete fueteedega ja intensiivse bravuuriga täidetud liigutustega. Emotsionaalse pinget tema «Luikede järves» kruvib üles pigem Siegfried – William Newton.

William Newtoni Siegfried on «küps hing» – inimene, keda maised nautingud kunagi täielikult ei suuda rahuldada, sest temas on kustumatu igatsus millegi enama järele. Printsina on ta tõeliselt kuninglik: viisakas, väljapeetud, galantne, aga ta mõte on mujal. Cristiano Principato Siegfried seevastu mõjub kõikide laitmatute aadlimaneeride juures veidi tuulepäise noorukina: talle

Neile, kellele meeldib imetleda välise vormi puhast ilu, on kindel valik vaadata «Luikede järve» Ami Morita Luigega.

Ketlin Oja balletis «Luikede järv».

FOTOD: RÜNNO LAHESOO

Cristiano Principato

meeldib lõbutseda, talle meeldivad tütarlapsed, talle meeldib vein.

Abiellumisest keeldumisel on kummalgi printsil oma motiiv: Newtoni Siegfriedile on mõeldamatu naituda lihtsalt kohusetundest, Principato Siegfriedile tähendaks see soovimatut muutust piiratuma elu poole. Ka järve äärde viib neid erinev tõmme: Principato läheb seiklushimust, et kingitud ambu proovida; Newton tunneb seletamatut, saladuslikku kutset.

Ja siis kohutavad nad Odette'iga, lummava luikprintsessiga. Ketlin Oja Odette on hooegade vahel erinevate partnerite toel kindlamaks, erinevate rollide mõjul avatumaks muutunud: ta on õppinud olema õnnelik ja naeratama ning muusika triumfeerivad helid väljendavad selgelt Oja Odette'i lootust ja usku pääsemisse, armumise joovastust ja puhast rõõmu. Tema Odette on väliselt karge, kuid suure sisemise põlemisega – ja Principato Siegfried ar-

muu temasse peaaegu kutsikalikult, mida tiivustab ohin printsessi päästa.

Anna Roberta Odette on sensuaalsem, kuid seejuures sulutud, tunnete näitamisel kitsim. Newton, kelle ande üheks eripäraks näib olevat intensiivne silmside loomine (seda peaaegu nähtavat sidet võis näha «Sernaadi» viimases osas tema ja Oja vahel, kus Newton näis üksnes silmadel jõudvat maalamavat Oja), puurib pilgu Roberta Odette'i hinge ja mõlemad leiavad teises oma hinge igatsuse.

Lahkuminek rebestab äsja tekkinud ühtsuse ning seda hingehaava on Newtoni Siegfriedis näha järgmise õhtu ballil, kus ta ülimalt viisakalt ja printsliku tähelepanuga külalisi võõrustab, ise mõtetega järve ääres olles. Kuni tuleb Ottilie – ja Anna Roberta toob Newtoni Siegfriedi jaoks varasemast veel selgemalt välja Ottilie kui Odette'i varjukülje, olles ühtaegu Valge Luigega sarnane ja temast erinev.

Ottiliele on see mäng, Newtoni Siegfried elab aga tõelises tunnetepöörises ja tema vestlus Ottiliega on lausa kuuldav: on see tõesti võimalik, et sa oled siin? Kuidas? Ei, miski nagu ei

klapi... Ja jälle vaatab naisele sügavalt silma – silmad on ju hinge peegel! – ning Roberta Ottilie suudab teda veenda, et ta on tõepoolest see «üks ja ainus», keda mees on kogu elu otsinud. Newtoni Siegfriedi õnnetunne väljendub dueti meesvariatsioonis, mille suurend, jõulised hüpped ja tuurid väljendavad tema joovastavat ja seda ülevat emotsiooni, mis valdab armunud inimest, kelle tunnetele vastatakse samaga. Anna Roberta näitab oma tehnilist meelikkust, et demonstreerida Ottilie võidurõõmu täidetud ülesandest, suutlikkusest üliveenvalt silma sisse vaadata...

Principato Siegfried seevastu on ballil rõõmsalt elevel ja tunneb end kaunite mõrsjakandidaatide seas hästi. Sündmused järve ääres olid ehk osa eelmise õhtu peole järgnenud unenäost?

A b i e l l u d a ei taha ta endiselt, kuid tema keeldumine on pigem poisikese trots kui Newtoni Siegfriedi armunu veendumus. Ja siis tuleb Ketlin Oja Ottilie – jää ja leek ühes – ning kõik muu ununeb. Principato Siegfried unustab Odette'i, kuigi «unenägu Odette'ist» toidab tema iha Ottilie järele.

Oja, keda kõrtsitüdrukute mängimine-tantsimine «Anna Kareninas» on teinud vabamaks ja vallatumaks, suudab Ottiliest luua tõelise femme fatale'i, kelle ahvatlusele on võimatu vastu panna – ja vaimustav näha, kuidas Must Luik prints haneks tõmbab. Principato Siegfried vannub talle igavest truudust – ja siis asetab Oja Ottilie ta ette nähtamatu peegli, millest õnnetu prints näeb ennast tühise ja kerg-

lasena. See pilt ajendab teda järve äärde lunastust otsima.

Newtoni Siegfried kordab enda meelest vannot järve ääres – et teada saada oma eksimusest. Roberta Ottiliest kõlab sel hetkel teatud nõrdinud viha: kuidas mehed saavad olla nii tobed, et naisi segamini ajavad, kas tõesti ei suuda prints eristada Odette'i ja Ottilie puudust,

silmavaadet, olekut? Millesse ta armus, see prints, kas ta üldse nägi Odette'i või armus ta oma ettekujustusse?! See, teistmoodi tõeheit ja oma armastuses selguse saamine viib Newtoni Siegfriedi Odette'i otsima.

Toomas Eduri «Luikede järv» on õnneliku lõpuga, usuga armastuse kurjust võitvasse jõudu. Newton ja Roberta esindavad muinasjutulist lõppu: ja kui nad surnud ei ole, siis elavad nad õnnelikult tänaseni; Oja ja Principatoga on finaali uue ja hoopis teistsuguse loo algus.

Raha ja looduse võim

Kuid Newton ei ole ainult romantiline kangeline ega elegantne prints, vaid tema väljendusriikas kehaplastika ja meisterlik näitlemisoskus tõusid esile Peremehe rollis Marina Kesleri «Kratist», mis vahetult enne koroonasulgemist lavale jõudis ja on minu nähtud Peremeestest kõige mitmetahulise. Muidugi on ta rollile omaselt võimukas ja halastamatu, kuid mõlemas omaduses suudab ta näidata nende värviküllust ja nüansse.

Newtoni rollisoorituses täidab sisemine hingus keha, mis mõjub laval suure ja tugeva ja jõulisena, tema liigutused on täis väge ja samas voolavalt plastilised, andes võimule voolavama ja tunduvalt ohtlikuma tähenduse, kui peitub üksnes füüsilises jõus. Ta töö meelde rahapesuskandaalid (millest balleti loomise ajal veel aimugi polnud) ning «valgekraede kuriteed», mis toimub kõrvkõimalike jokk-skeemide ja paljale silmale nähtamatute liigutustega. Tema suhe Jevgeni Gribi Kuradiga, kes oli sooliselt ambivalentne ja ahvatlev, oli laetud erootilisest pingest.

Argielus väekalt valitsev Newtoni Peremees muutub siuglvalt domineeriva Gribi Kuradi (ja tema saatkonna) ees alistuvaks alluvaks: kui Kurat võtab temalt kolm veretilka, mõjub suur nõel Kuradi käes BDSM-mängude domina piitsana ning verevõtmise mängus saavad mõlemad nauding, mis kehalisest ja aistingulisest meeltesoppidest salvestub.

Veebruarikuu «Krati» maksameriliste ehk «põlemise» stseenid olid tantsijate näod kaetud ajale vastavalt kirurgimas-kiga. Kuna gine seos pommitamisega asendus hoopis koroonatulekahju kustutamise ja minule ka suurte metsapõlengutega Austraalias, Ameerikas ja Siberis, mille tuhapilved Eestigi kohale jõudsid. Krati käitemaks ei puudutanud sel nägemisel mitte niivõrd tehnoloogias tingitud katastroof, vaid looduse meeldetuletust inimkonnale, et kasuühuse palk on tema enda hukk haiguste ja loodusõnnetuste kujul.

Kuid nii «Kratt» kui ka «Luikede järv» lõpevad Estonia laval lootusrikkalt, uusi horisontide avavalt – ja neid vaatevälju uuslavastuste, värske rollisooritustega omaseks saanud artisdidelt ja uute koostöödega jääme publikuna ootama järgmisel hooajal.

Anna Roberta ja William Newton balletis «Luikede järv».

